

Werken in een kleuterwereld

Reflecteren op je handelen als kleuterleerkracht



Bianca Antonissen

©2018, Bianca Antonissen

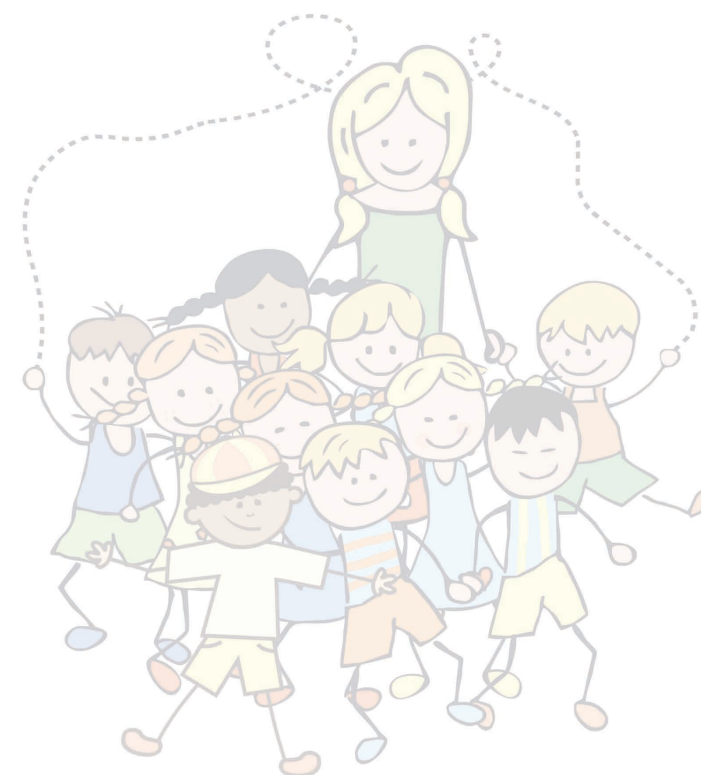
Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

NUR 190
ISBN 978-94-6367-073-9
Eerste druk 2018

Redactie: Marita Weener, www.redactiebureauamaritaweener.nl
Ontwerp en vormgeving: Sabrina Wakker, www.wakkerdesign.nl
Illustratie omslag: 123RF
Uitgever: Sabine Kokee, www.leuker.nu
Druk: Maak je eigen onderwijsboek, www.maakjeeigenonderwijsboek.nl

Werken in een kleuterwereld

Reflecteren op je handelen als kleuterleerkracht



Bianca Antonissen

leuker.nu
leren en uitgeven kan écht revolutionair

INHOUD

Voorwoord	6
-----------	---

 Thema 1 Wat kunnen kleuters al, en wat nog niet?	8
1. Wat je zelf kunt, doe je zelf	9
2. Weet je wat met 'buh' begint?	13
3. Vijf dingen die je nooit tegen een kleuter mag zeggen	15
4. Over knutselen, creativiteit en... eekhoorns	19
5. Interactief voorlezen: goed of juist niet?	23

 Thema 2 Kleuters en gedrag	28
1. Straffen en belonen bij kleuters	29
2. Regels en routines	33
3. Een nieuw schooljaar: groepsregels	35
4. Hoe betrokken zijn jouw kleuters?	39
5. Oudergesprekken: twee principes waardoor je nooit slechte gesprekken hebt	43

 Thema 3 Hoe jonge kinderen leren	46
1. Thematisch werken: hoe zet je samen met de kinderen een geweldig thema neer?	47
2. Kleutermethodes, voor of tegen?	51
3. Mag een kleuter kleuter zijn?	55
4. Moeten kleuters ook leren?	59
5. Horen letters thuis in een kleuterklas?	61

 Thema 4 Slimme kleuters	66
1. Hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong	67
2. Vragen die kinderen aan het denken zetten	73
3. Goed zo! Over feedback en mindset	77
4. Zeven redenen voor onderpresteren	81
5. Slimme kleuters uitdagen BINNEN je klas	85
6. Wat als slimme kleuters niet willen spelen?	89

 Thema 5 Het kleuterlokaal inrichten	92
1. Tien dingen die je moet doen voordat je je lokaal gaat inrichten	93
2. Hoeveel procent van de dag zit jij in de kring?	97
3. Professioneel kleuterklasinrichter	101
4. Minimalisme in een kleuterklas	105
5. Hoe zet je de ontwikkelingsmaterialen in de kast? (En hoe niet?)	111

Wat betekent werken in een kleuterwereld voor jou?	119
--	-----

Over de auteur	121
----------------	-----

VOORWOORD

Kleuters hebben mijn hart gestolen. Dit gebeurde eigenlijk pas nadat ik op de pabo een keuze had gemaakt voor het oudere kind, aan het eind van het derde jaar. In het vierde jaar liep ik stage in een groep 7 en werkte mijn afstudeerwerkstukken ook uit voor die leeftijdsgroep. Maar aan het einde van het derde jaar, nadat ik die keuze had gemaakt, liep ik stage in een groep 1.

Ik in de kleuterwereld

Ik weet het nog goed, het was in een noodgebouwtje dat op het schoolplein stond. Ik kwam net uit een stage in groep 8, dus ik moest even omschakelen. Flarden van die stage in groep 1, die drie weken duurde, staan me nog helder voor ogen.

- Dat een stagebegeleider op bezoek kwam en me eerst niet kon vinden, omdat ik op de grond zat tussen enkele kleuters. En dat zij dat bijzonder vond, maar ik dat de gewoonste zaak van de wereld vond.
- Dat ik in de huishoek deed alsof ik een plastic ei doorslikte, door het langs mijn mond te bewegen, onzichtbaar voor de jongens die ademloos toekeken. En dat ik dat zo mooi vond, dat magische.
- Dat ik een opdracht bedacht bij een vouwwerkje, zodat het niet alleen maar een vouwwerkje was, maar dat er ook iets meer van de kinderen gevraagd werd. En dat ik daarvoor een compliment kreeg, maar dat ik dat weer de gewoonste zaak van de wereld vond.

Maar vooral: dat ik toen zo aan het twijfelen gebracht werd. Zou ik toch niet voor het jonge kind kiezen? Enkele jaren later, toen ik mijn twee eerste jaren als juf met een eigen klas erop had zitten, wilde ik dat toch eens proberen, een kleuterklas. Ik had op de pabo gelukkig wel informatie over kleuterontwikkeling gehad (je hoort tegenwoordig ook andere verhalen!), en ook drie keer stage gelopen bij de kleuters, maar ik vond mezelf toch nog erg kleutergroen. Ik ben er open ingesprongen, heb ontzettend veel geleerd door te doen en heb mijn visie op kleuteronderwijs ontwikkeld tijdens het werken met kleuters. Gedurende mijn loopbaan als leerkracht heb ik ook andere groepen gehad, maar een kleutergroep voelde toch altijd als thuiskomen.

JufBianca.nl

Al in mijn eerste jaar als leerkracht merkte ik dat ik veel te veel ideeën had, ideeën die ik niet allemaal in de klas kon uitvoeren. Mijn website werd geboren, een plek waar ik eerst vooral lesideeën deelde, maar later ook artikelen schreef over het kleuteronderwijs. En eigenlijk werd dat ook de basis voor dit boek. De missie van mijn website is altijd Eigenwijs Onderwijs geweest. Daarmee bedoel ik: denk na over het onderwijs dat je geeft, doe niet zomaar iets omdat iemand anders het zegt. Durf eigenwijs te zijn als het om onderwijs gaat, zeker bij de kleuters.

Dat is ook de reden dat ik dit boek geschreven heb. Misschien volg je mijn website al langer en komen enkele stukken uit dit boek je bekend voor. Weet dan dat ik elk hoofdstuk heb aangevuld met praktische tips en suggesties om verder te lezen. Ook zijn er vragen opgenomen die je laten reflecteren op je eigen handelen. Ik wil je hiermee inspireren, zodat je de best mogelijke kleuterleerkracht kunt zijn. Of je nu net aan de slag gaat bij de kleuters of al jaren in de kleuterwereld zit, leerkracht zijn is een leven lang leren. Elk jaar mag je een nieuwe groep kinderen begeleiden, die elke keer weer een andere aanpak van je vraagt. Volg je eigen wijs in het kleuteronderwijs!

Kleuterwereldadvies

In 2014 richtte ik de groep Kleuterwereld op, een besloten Facebookgroep. Toen had ik niet kunnen bedenken dat er ooit tienduizenden mensen lid zouden zijn, zowel in Nederland en België als daarbuiten. Elke keer als iemand mij mailt met een vraag over kleuteronderwijs raad ik aan de vraag ook daar te stellen. Er zijn immers zoveel verschillende smaken, zoveel verschillende visies, dat het zonde zou zijn als ik je alleen mijn visie geef!

*“The best teachers are those who show you where to look,
but don't tell you what to see.”*

Alexandra K. Trenfor

Ik zal je in dit boek dus niet vertellen hoe je het volgens mij moet doen. Liever laat ik je nadenken over waarom je iets doet en of die manier misschien nog beter kan.

Toen ik in Kleuterwereld ooit eens vroeg wat de leden zichzelf zouden willen influisteren als ze terug in de tijd konden gaan naar het moment dat ze voor het eerst in een kleuterklas stonden, zei bijna iedereen: Geniet. Dat zou mijn advies ook zijn. Geniet van die mooie, bijzondere kleuterwereld. Durf te vertrouwen op jouw eigen leerkrachthandelen en professionaliteit, maar ook op de ontwikkeling van kleuters.

Veel leesplezier!

Bianca Antonissen

JufBianca.nl



Van hoofdstuk naar hoofdstuk

Nog één ding: juist omdat dit boek je niet vertelt wat je moet doen, hoef je het ook niet van a tot z te lezen. Je kunt eerst alleen de thema's doorlezen die je aanspreken, van hoofdstuk naar hoofdstuk springen, en op een later moment iets nog even herlezen. Juist omdat ik je vraag na te denken en te reflecteren, wil je misschien liever je eigen weg door dit boek vinden. Dat kan!

Thema 1

Wat kunnen kleuters al, en wat nog niet?



HOOFDSTUK 1

Wat je zelf kunt, doe je zelf



Het is wat. Dan word je vier jaar, en mag je naar de basisschool. En dan kom je bij juf Bianca in de klas, en dan wil die je niet eens helpen je jas aan te doen! Zo moeten sommige kleuters zich voelen als ze net bij mij in de klas zitten. Tijdens de eerste werkdagen van het nieuwe schooljaar heb ik het vaak gezegd: Wat je zelf kunt, doe je zelf!

Leer mij het zelf te doen

Natuurlijk laat ik je niet zomaar aan je lot over. Zoals ik al zei: alleen dat wat je zelf kunt, hoeft je zelf te doen. Als je iets nog niet zelf kunt, dan help ik je. Of, beter gezegd: ik leer je het zelf te doen. Zelfredzaamheid is niet alleen maar een hulpmiddel voor de leerkrachten. Alle leerkrachten kunnen beamen dat het handig is als kinderen zelf hun jas dicht kunnen doen. Moet je je voorstellen: 32 kleuters die de hulp van de leerkracht nodig hebben...

Maar zelfredzaamheid is ook een belangrijke ontwikkeling voor het kind zelf. Het begint met het besef dat je het ook zelf kunt. Als je vader of moeder altijd jouw jas aandoet, hoe moet je het dan ooit zelf leren? Als juf dan ineens NIET helpt bij het aandoen van je jas, is er paniek. Dat kan ik toch niet zelf? Dan wordt het ineens mijn taak als leerkracht om een kind het besef te geven: je kunt het zelf.

Soms zijn kinderen toch liever lui dan moe. Ze vinden het wel handig als een ander het voor hen regelt. Het derde hoofdstuk van thema 4 gaat over feedback en mindset. Als jij als leerkracht een kind helpt met het aandoen van de jas, geef je het kind eigenlijk de feedback 'jij kunt dit nog niet' of 'ik kan dit beter dan jij'. Dit geldt natuurlijk ook voor ouders! Er zijn kinderen die daar sterk tegenin gaan. Wat dacht je van een peuter die in de 'nee-zelluf-doen-fase' zit? Maar er zijn ook kinderen die meegaan in deze feedback: laat juf het maar doen, die kan het veel beter of sneller dan ik.



Hulp vragen

Ik hoor vaak dat leerkrachten een regel hebben dat het kind eerst hulp moet vragen aan een maatje of klasgenoot, voor het de hulp van de leerkracht mag vragen. Let er hierbij wel op dat kinderen het steeds eerst zelf proberen, voor ze hulp vragen. Ook wanneer je een klasgenoot om hulp vraagt, geldt: Wat je zelf kunt, doe je zelf.

Competentie

'Wil jij mijn beker even opendoen, juf?' Natuurlijk is het een simpele handeling, even die beker openmaken. Een grapje maken over de spierballen van papa of mama. Maar heeft het kind het zelf al geprobeerd? Ik merk dat kinderen het soms niet eens meer proberen, en het automatisch aan een ander vragen. Hoe geweldig is de wereld als je nooit meer iemands hulp nodig hebt, en alles zelf kan?

Daar zit het hem in. Het is belangrijk de zelfredzaamheid van kinderen te ontwikkelen, omdat het kinderen een competent gevoel geeft. Ik kan dat zelf, niemand hoeft mij te helpen. Je hebt vast wel eens de stralende kleuter gezien die zegt: 'Kijk eens, juf, wat ik kan?!'

Volgens de zelfbeschikkingstheorie van Edward Deci en Richard Ryan hebben mensen drie basisbehoeften. Deze behoeften, die later door Luc Stevens werden gebruikt in zijn publicaties over adaptief onderwijs (stichting NIVOZ), zijn:

- Relatie – Ik wil gewaardeerd worden en ik wil dat anderen met mij omgaan
- Competentie – Ik wil laten zien wat ik kan
- Autonomie – Ik wil iets zelf kunnen en mijn eigen beslissingen nemen

Wanneer aan deze basisbehoeften voldaan wordt, is er sprake van welbevinden en is een kind gemotiveerd om te leren. Een zelfredzaam kind voelt zich competent en autonoom. Zelfredzaamheid vormt de eerste stap naar zelfstandigheid.

Hoe stimuleer je zelfredzaamheid?

De eerste aanpassing heb ik hierboven al genoemd. Voordat je hulp biedt, controleer eerst of het kind het misschien zelf kan. Soms kun je ook met kleine aanwijzingen het kind helpen, zonder dat JIJ het doet. Je wijst het kind er bijvoorbeeld op dat de rits nog niet helemaal goed zit of helpt hem herinneren aan de stappen van het veters strikken.

De tweede aanpassing noemde ik ook al: wat je zelf kunt, doe je zelf. Als je nog niet zelf je veters kunt strikken, kun je misschien wel zelf je schoenen aandoen. Na de gymles kwamen kleuters soms bij me met hun schoenen en sokken in de handen, met de vraag of ik wilde helpen. De sokken en schoenen kan het kind best zelf aandoen, bij het dichtdoen van de schoenen mag hulp gevraagd worden.

Dan zijn er nog kleine aanpassingen in en om het lokaal om kinderen te helpen. Wij hadden op school luizenzakken, waar de namen van de kinderen op stonden. Als een kind zijn eigen naam

nog niet zo goed herkent, heeft hij een mooi probleem: er hangen veel dezelfde luizenzakken aan de kapstok, hoe vind je die van jezelf? De oplossing is eenvoudig: we raadden ouders aan iets herkenbaars (bijvoorbeeld een sleutelhanger) aan de luizenzak te hangen.

Probeer je bij alle hulp die je kinderen geeft af te vragen: hoe kan ik het kind helpen dit in het vervolg zelf te doen? Zelfredzaamheid is zo belangrijk!

Reflectie

- Wat doe jij nu al in de klas om de zelfredzaamheid te bevorderen?
- Welke taken kunnen de kinderen zelf, zonder hulp uitvoeren?
- Waar vragen de kinderen het meest hulp bij?
- Hoe kun je die taken aanpassen, zodat de kinderen het voortaan zoveel mogelijk zelf kunnen?

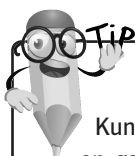
Verder lezen

Het artikel over relatie, competentie en autonomie van Luc Stevens, op de site van Stichting Nivoz, platform hetkind:

<http://hetkind.org/2012/11/25/over-het-werk-van-luc-stevens-de-behoefte-aan-relatie-competentie-en-autonomie/>.

Lexicon SLO – Het Jonge Kind over zelfstandig werken:

<http://jongekind.slo.nl/lexicon/zelfstandig-werken>.

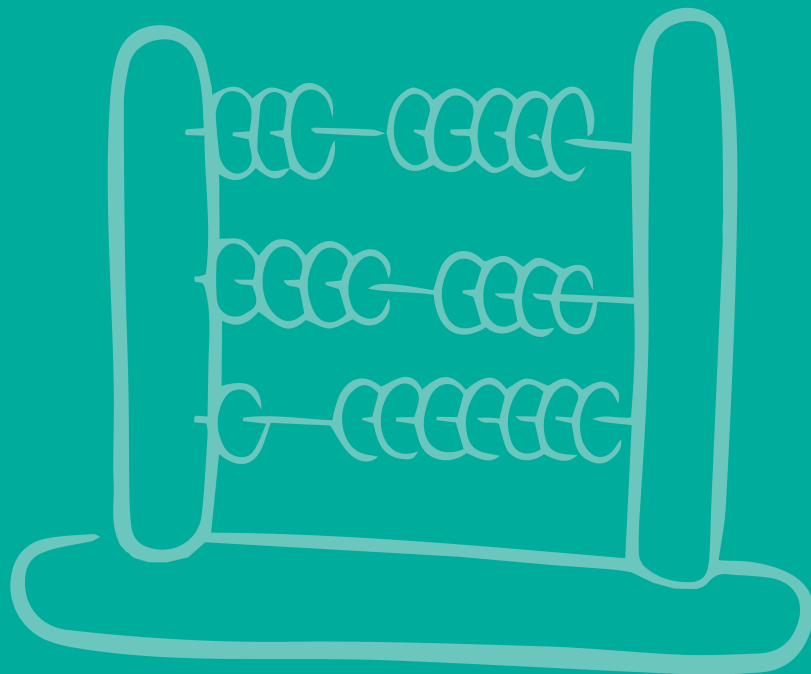


Jas aandoen

Kun je je jas nog niet zelf aandoen? Leg hem op de grond, de rug naar beneden, en ga bij de kraag staan. Steek je armen in de gaten, en 'vlieg' de jas over je hoofd. Klaar!

Thema 4

Slimme kleuters



HOOFDSTUK 1

Hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong

We kennen ze allemaal: slimme kleuters. De kinderen die vlot het juiste antwoord weten, die alles vanzelf lijken te kunnen. De kinderen met een hoge score op toetsen. Kinderen met inzicht, humor, bijzondere interesses en talent. Maar hebben we met deze omschrijvingen wel het échte slimme kind voor ogen? Neem eens een kind uit je eigen klas in gedachten dat volgens jou de typering 'slimme kleuter' draagt.

In dit thema over slimme kleuters kijken we om welke kinderen het nu precies gaat, hoe we hen het beste kunnen begeleiden en wat we hen het beste kunnen laten doen. Want hoewel het lijkt alsof deze kinderen overal vanzelf doorheen fietsen, hebben ze onze hulp toch echt nodig om zich optimaal te kunnen ontwikkelen! In dit hoofdstuk gaat het over het verschil tussen hoogbegaafdheid en een ontwikkelingsvoorsprong.

Jonge kinderen ontwikkelen zich in sprongen. Dit houdt in dat een kind op bepaalde gebieden in de ontwikkeling soms even stil lijkt te staan, en dan ineens met grote stappen door de ontwikkeling heen gaat. Ook kan het zijn dat een kleuter iets ineens niet meer weet, of juist terug lijkt te gaan in de ontwikkeling. Niets om je zorgen over te maken, vaak trekt het vanzelf weer bij. Het kan namelijk zijn dat een kind druk bezig is met een ander deel van zijn ontwikkeling. We weten immers ook dat kleuters gevoelige perioden hebben, waarin ze veel interesse tonen in één ontwikkelingsgebied.

Wat is een ontwikkelingsvoorsprong?

Een kind dat op bepaalde gebieden in de ontwikkeling duidelijk voorloopt op zijn leeftijdsgenoten, heeft een zogenoemde ontwikkelingsvoorsprong. Het woord zegt het al: het kind heeft een voorsprong in de ontwikkeling. Sommigen vinden de term wat ongelukkig gekozen, omdat het woordje 'sprong' in zou houden dat het iets tijdelijks betreft. Ik denk dat het er maar net van afhangt wat je wilt horen.

We hebben in een kleuterklas te maken met kinderen die op verschillende momenten in de basisschool ingestroomd zijn. Een kind dat op 1 januari geboren is, start op vierjarige leeftijd in groep 0, gaat na de zomervakantie naar groep 1 en het schooljaar daarop naar groep 2. Dat zijn dus 2,5 kleuterjaren om je optimaal te ontwikkelen. Een kind dat op 31 december geboren is, zou in principe in kunnen stromen in groep 1, en na de zomervakantie door kunnen stromen naar groep 2. Dit kind heeft dan slechts 1,5 kleuterjaren achter de rug.

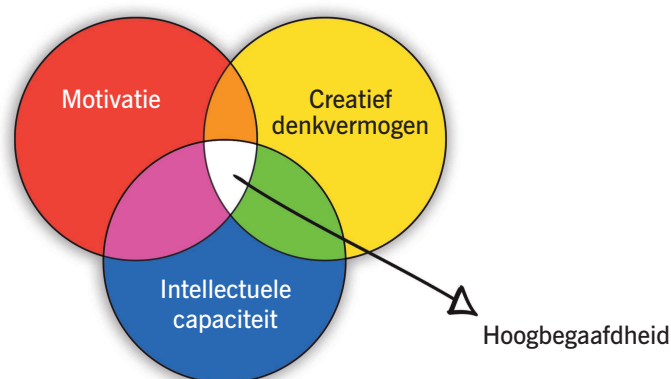
Al die verschillende leeftijden, in combinatie met de ontwikkeling die bij elk kind weer anders en in sprongen verloopt, resulteert in een brede variatie aan niveaus, op elk vakgebied. Anders gezegd: een kind dat een ontwikkelingsvoorsprong heeft op het gebied van rekenen, kan met taal op een gemiddeld niveau zitten, en motorisch juist onder het gemiddelde presteren. En daarmee wil ik natuurlijk niet zeggen dat 'onder het gemiddelde' niet goed is. Immers: we weten dat de ontwikkeling in sprongen verloopt, en dat het kind deze 'achterstand' nog weer in kan halen. Geen zorgen.

Ook speelt hierbij mee dat vooral bij kleuters de invloed van de omgeving op de ontwikkeling nog heel sterk te zien is. Een kind dat in de eerste vier levensjaren in een rijke omgeving opgegroeid is, kan een voorsprong hebben op een kind dat juist uit een arme omgeving komt. (Arm en rijk hebben hier niets te maken met geld, maar met ontwikkelingskansen!) Stel dat twee kinderen in potentie even intelligent zijn, dan kan het zijn dat het kind in de rijke omgeving met een ontwikkelingsvoorsprong de school binnen komt, terwijl het andere kind uit een arme omgeving nog geen kans heeft gehad een voorsprong te ontwikkelen.

De term ontwikkelingsvoorsprong zegt dus iets over de fase waarin het kind zich in de ontwikkeling bevindt, en niet zozeer iets over het kind zelf. De voorsprong kan van voorbijgaande aard zijn, en kan zich in één ontwikkelingsgebied voordoen.

Bestaat hoogbegaafdheid bij kleuters?

Volgens het model van Renzulli wordt hoogbegaafdheid gedefinieerd door drie kenmerken. Allereerst wordt de hoge intelligentie genoemd: bij een IQ van meer dan 130 hoor je bij de 2,5% van de mensen met een hoge intelligentie. Vervolgens wordt creativiteit genoemd. Dat heeft niet zozeer iets te maken met knutselen, maar meer met creatief omgaan met kennis, creatieve oplossingen bedenken, op een andere manier naar de stof kunnen kijken. Tot slot wordt een sterke motivatie genoemd. Kinderen die een hoge prestatie willen leveren, die zich vastbijten in een opdracht, die niet opgeven voordat ze het antwoord gevonden hebben. Heb je deze drie kenmerken in huis, dan ben je hoogbegaafd.



Een kind dat in groep 6 zit, en deze drie kenmerken laat zien, wordt hoogbegaafd genoemd. De vraag is nu: was dit kind als kleuter ook al hoogbegaafd? Is het hoogbegaafd geboren? Het antwoord is ja en nee. Het zou namelijk maar zo kunnen zijn dat dit kind als kleuter zijn hoogbegaafdheid nog niet kon laten zien. De aanleg was er, maar de drie kenmerken waren nog niet zichtbaar.

Bovendien is het bij een kleuter nu eenmaal lastig het IQ vast te stellen. Er zijn wel testen voor kinderen tussen de 4 en 6 jaar oud, maar het gemeten IQ is niet betrouwbaar. Ook kan het zijn dat een kind wel hoogintelligent is, maar dit op school nog moeilijk kan laten zien. Dit komt doordat de interesses van het kind zo ver van de gemiddelde kleuter af liggen, dat er in de kleuterklas weinig ruimte is om aan de kennishonger van dit kind tegemoet te komen.

Ook motivatie en creativiteit kunnen bij kleuters nog moeilijk te zien zijn. Misschien komen ze juist helemaal niet gemotiveerd over, en lijken ze eerder een beetje lui en niet taakgericht. Ze kiezen immers de weektaakwerkjes altijd op het laatste moment? Of ze raffelen het werk af, zonder er kritisch naar te kijken. Maar denk je eens in: zou jij gemotiveerd zijn voor een taak die ver beneden jouw kunnen ligt? Of als je het nut er niet van inziet?

Kenmerken van slimme kleuters

Toch zijn er kinderen die potentieel hoogbegaafd zijn, die de aanleg hebben om bijzondere prestaties te leveren. Dit zijn kinderen die soms op meerdere gebieden een ontwikkelingsvoorsprong hebben, die niet van voorbijgaande aard is. Het kan ook zijn dat jij als leerkracht die voorsprong helemaal niet ziet! Soms heb je hierbij informatie van ouders nodig. Mijn advies is: neem ouders heel serieus als ze hun vermoeden uitspreken dat hun kind hoogbegaafd is. Vraag door, laat ze vertellen welke kenmerken zij dan in hun kind zien. Het feit dat jij het op school niet ziet, wil niet zeggen dat de aanleg er niet is. Vooral jonge hoogbegaafde kinderen zijn een ster in het zich aanpassen aan de omgeving!



Ontwikkelingsvoorsprong

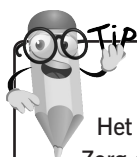
Let op: het feit dat het kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft, wil niet zeggen dat je als leerkracht niets hoeft te ondernemen omdat het normaal is. Ook moet je niet afwachten of de voorsprong blijft of weer verdwijnt. Beter is het om te kijken of je nog andere kenmerken kunt ontdekken, en of de voorsprong zich op meerdere gebieden uit.

Het is belangrijk potentiële hoogbegaafdheid bij kinderen vroeg te ontdekken. In hoofdstuk 4 bij dit thema ga ik in op de risico's van onderpresteren. Vroeg signaleren is dus erg belangrijk! Maar wat zijn de kenmerken waar je op moet letten? Wat kun je dan zien aan een potentieel hoogbegaafd kind? Graag verwijs ik naar het boek *Aan de slag met slimme kleuters* van Eleonoor van Gerven (Convoy Uitgevers, 2013). Zij schreef dit boek als praktisch handboek met acht aanraders voor ib'ers. Als specialist hoogbegaafdheid vind ik het een enorm handig boek!

In het tweede hoofdstuk noemt Eleonoor van Gerven een aantal leer- en persoonlijkheidseigenschappen van slimme kleuters.

Ze:

- zijn nieuwsgierig
- zijn onderzoekend
- kunnen goed onthouden
- kunnen lastige denkproblemen aan
- zijn snel van begrip
- stellen veel vragen
- houden van uitdagingen
- kunnen reflecteren
- hebben leiderschapskwaliteiten



Kenmerken ontdekken

Het is goed te weten dat slimme kleuters deze eigenschappen niet altijd laten zien. Zorg er als leerkracht voor dat je voldoende situaties creëert waarin alle kinderen aangesproken worden op hun kwaliteiten. Open opdrachten, waarbij veel ruimte is voor de onderzoeksvragen van kinderen, waarbij kinderen mogen experimenteren, zijn hiervoor meer geschikt dan gesloten opdrachten. Zie je een twinkeling in de ogen, een leergierigheid die ineens bovenkomt, een gretig kind dat zich stort op de opdracht en de leiding overneemt, dan weet je dat je goed zit. Doe een stap terug, en observeer. En vergeet niet te genieten! In hoofdstuk 2 en 3 bij dit thema ga ik verder in op het stimulerend signaleren.

Slimme kleuters versus hoogbegaafde kleuters

Ik zal de term 'slimme kleuters' blijven gebruiken, in plaats van 'hoogbegaafde kleuters'. Dit omdat ik niet wil dat deze suggesties alleen gebruikt worden voor de kinderen die hun hoogbegaafdheid al in de kleutergroep kunnen tonen. Het gaat mij er vooral om het potentieel in kinderen te ontdekken. Eigenlijk geldt dat natuurlijk voor alle kinderen in je klas. Er is veel aandacht voor de zorg aan de onderkant van de IQ-grens bij kleuters; er is nog niet heel veel geschreven over de bovenkant. Daar is onze zorg ook nodig, want niet alle potentieel hoogbegaafde kinderen hebben het geluk dat ze uit zichzelf alle kenmerken van hoogbegaafdheid even sterk kunnen ontwikkelen.

Reflectie

- Welk kind nam je aan het begin van dit hoofdstuk in gedachten?
- Denk je nu, na het lezen van dit hoofdstuk, ook nog aan een ander kind?
- Hoeveel zicht heb jij op (potentiële) hoogbegaafdheid in jouw klas?
- Wat zijn je ervaringen met hoogbegaafde kleuters?
- Wat zou je nog willen leren als het gaat om het signaleren van hoogbegaafdheid?

Verder lezen

Aan de slag met slimme kleuters, Eleonoor van Gerven, Convoy Uitgevers, 2013.

De kleuterwereld is een bijzondere wereld, het onderwijs is er wezenlijk anders dan in een groep 3 tot en met 8. Op haar website en in nieuwsbrieven schrijft Juf Bianca regelmatig over het bijzondere van kleuters.

Een groot deel van deze artikelen is gebruikt als basis voor dit boek en de verhalen zijn aangevuld met praktijkvoorbeelden, achtergronden en tips. Er worden verschillende thema's besproken:

- Wat kunnen kleuters al?
- Kleuters en gedrag
- Hoe jonge kinderen leren
- Slimme kleuters
- Inrichting van het kleuterlokaal

Of je nu net kennis hebt gemaakt met kleuters of al een leven lang kleuterleerkracht bent, je vindt in dit boek inspiratie, herkenning en érkennung. Bij elk hoofdstuk vraagt Bianca je te reflecteren op je handelen als kleuterleerkracht. Ja, kleuters zijn bijzonder en verdienen bijzonder onderwijs en een leerkracht die zich daar hard voor maakt.

Een reactie van een lezer: "Ik voel me echt gesteund als juf om de kleuters dat onderwijs te geven waar ze recht op hebben!"



Bianca Antonissen, beter bekend als Juf Bianca, wil kleuterleerkrachten inspireren het beste uit kinderen te halen, op een manier die bij kleuters past. Dat doet ze via haar website www.jufbianca.nl, in haar Facebookgroep Kleuterwereld en in haar werk als (educatief) auteur en workshopleider.

juf Bianca.nl